

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 และมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีหลายเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง เช่น เหตุการณ์ปล้นปืน เพลิงโรงเรียน ลอบทำร้าย ฆ่า และ วางระเบิด สร้างความหวาดกลัวและหวาดระแวงแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมีหลายเหตุการณ์ที่สะท้อนเจตนามุ่งทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นเป้าหมายสำคัญอีกเป้าหมายหนึ่งของผู้ก่อเหตุ

ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) (“ศชต. เผยเหตุไฟใต้ 7 ปี ตายกว่า 4 พัน เจ็บ 7 พัน ออกหมายจับแล้วกว่า 8 พัน”, 2554) ได้รายงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ได้เกิดเหตุสถานการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7,499 เหตุ เฉลี่ยวันละ 2.8 เหตุ เฉพาะภาพรวมของปี พ.ศ. 2550 มีเหตุเกิดมากที่สุด 2,475 เหตุ นอกนั้น เฉลี่ยปีละ กว่า 1,300 เหตุ สำหรับผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต นับแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 มีผู้บาดเจ็บรวม 7,773 คน เป็นประชาชน 5,212 คน เจ้าหน้าที่ทหาร และตำรวจอีกจำนวนหนึ่ง มีผู้เสียชีวิตรวม 4,200 คน เป็นประชาชน 3,643 คน ครูได้รับบาดเจ็บ 103 คน เสียชีวิต 111 คน ส่วนผู้ก่อเหตุได้รับบาดเจ็บ 31 คน และเสียชีวิต 215 คน ตลอดเวลาที่ผ่านมา กลุ่มผู้ก่อเหตุยังมีความพยายามก่อเหตุอย่างต่อเนื่อง

จากรายงานของศชต.ข้างต้น นอกจากการทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจแล้ว จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดเป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้ก่อเหตุความไม่สงบซึ่งเห็นได้จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มดังกล่าว โดยระบุว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554 มีครูที่ได้รับบาดเจ็บจำนวน 103 คน เสียชีวิต 111 คน และมีเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเผาโรงเรียน การเผาบ้านพักครู เป็นต้น สำหรับการลอบทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษามักจะเกิดขึ้นในช่วงขณะที่เดินทางไปโรงเรียน และมีทั้งการทำร้ายครูภายในโรงเรียน จากเหตุความรุนแรงต่อชีวิตที่เกิด

ขึ้นกับครู ส่งผลให้ทำให้เกิดความหวาดระแวง สร้างความกังวลใจกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้รัฐบาลจะเข้ามาดูแลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบแต่ก็ยังไม่สามารถยุติปัญหาความรุนแรงลงได้อย่างเด็ดขาด โดยยังคงมีการลอบยิงลอบทำร้ายประชาชนและครูอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีครูจำนวนหนึ่งขอย้ายออกจากพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ นายมุฮัมมัด วาเฮง (2 เมษายน 2556) ข้าราชการครูในจังหวัดนราธิวาส พบว่าครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีความวิตกกังวลกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีมาตรการด้านความปลอดภัยของข้าราชการครู เช่น จัดกำลังทหารดูแลความปลอดภัยภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แต่ยังคงเกิดเหตุการณ์ทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาสำหรับสาเหตุการทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ศูนย์ประเมินผล กองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (ม.ป.ป.) ระบุในเอกสาร การศึกษาความคิดเห็นในการรักษาความปลอดภัยข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ 3 เขต. และ 4 อำเภอของ จ.สงขลา (ห้วงระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 13 พ.ย. – 31 ธ.ค. 55) ว่า เนื่องจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมีจุดมุ่งหมายในการก่อเหตุร้ายอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังมีแผนปฏิบัติการตอบโต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อเป้าหมายที่มีการระวังป้องกันตนเองต่ำ รวมทั้งเป้าหมายที่มีการปฏิบัติเป็นระเบียบปฏิบัติประจำและเน้นการก่อเหตุแล้ว ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในวงกว้างและเป็นกระแสทางสังคม ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงยังคงมีศักยภาพในการก่อเหตุรุนแรงและเพื่อเป็นการควบคุมมวลชนไม่ให้ร่วมมือกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อเหตุต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการลอบยิงในขณะที่เดินทางไปและกลับโรงเรียน หรือในระหว่างที่ครูเดินทางไปทำภารกิจส่วนตัวเนื่องจากง่ายต่อการถูกระงับและผู้ที่ก่อเหตุรุนแรงสามารถหลบหนีได้ง่าย สำหรับการปฏิบัติต่อสถานศึกษานั้น ผู้ก่อเหตุรุนแรงมักใช้การลอบวางเพลิง รวมถึงการจับครูเป็นตัวประกันเพื่อกดดันและต่อรองให้เจ้าหน้าที่กระทำตามข้อเรียกร้องอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อมาตรการรักษาความปลอดภัยของครู บุคลากรทางการศึกษา และที่ตั้งสถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งดำเนินการ โดยของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยของครู โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการใช้สารสนเทศดังนี้ (กองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, ศูนย์ประเมินผล, ม.ป.ป.)

- 1) การได้รับข่าวสารจากประชาชนในหมู่บ้านหรือในชุมชนเกี่ยวกับการก่อเหตุรุนแรงที่ประสงค์ทำร้ายครูและลอบวางเพลิงสถานศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- 2) การสืบเปลี่ยนกำลังหรือชุดรักษาความปลอดภัย การแจ้งหรือประสานงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารับทราบ
- 3) ควรให้คำแนะนำการใช้อาวุธ และการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันตนเอง

ความคิดเห็นและข้อเสนอข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลามีความต้องการและการใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่มความสามารถในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง รวมทั้งเพื่อการปรับตัวในสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน ทั้งที่เป็นข้อมูลจากแหล่งบุคคลและจากการฝึกปฏิบัติจริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมการแสวงหา การประเมิน และการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลอย่างไรทั้งในช่วงเวลาการปฏิบัติงานและในชีวิตประจำวัน โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลในการจัดการสารสนเทศของฝ่ายที่ดูแลรักษาความปลอดภัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบข้อมูลและช่องทางการสื่อสารข้อมูลสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตประจำวันในจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามคุณลักษณะทางประชากร สถานการณ์แวดล้อมและวัตถุประสงค์ในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ

คำถามในการวิจัย

1. พฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เพศ ศาสนา ภูมิลำเนา อายุ อาชีพ สถานที่ตั้งของโรงเรียน ตำแหน่งหน้าที่ มีพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศที่ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2. พฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่มีสถานการณ์แวดล้อม ได้แก่ สถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง ที่พักอยู่ในพื้นที่เสี่ยง สถานที่พักและที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง มีพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศที่ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. พฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหา และการใช้สารสนเทศ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อในชีวิตประจำวันด้วยการดูแลความปลอดภัยของตนเอง มีพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศที่ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สมมุติฐานของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมาสมมุติฐานดังต่อไปนี้

ครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่มีความแตกต่างตามตัวแปร เพศ ศาสนา ภูมิลำเนา อายุ อาชีพ สถานที่ตั้งของโรงเรียน ตำแหน่งหน้าที่ สถานการณ์แวดล้อม และวัตถุประสงค์ มีพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ ความเหมือน และความแตกต่างของพฤติกรรมการแสวงหา การประเมินและการใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่อการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตประจำวัน

2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ หรือการจัดการสารสนเทศของฝ่ายที่ดูแลรักษาความปลอดภัยขององค์กรและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบข้อมูลและช่องทางการสื่อสารข้อมูลสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาและการเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสวงหา การประเมิน การใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษามีขอบข่ายตัวแปรที่ที่ใช้ศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรคุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ศาสนา ภูมิลำเนา อายุ อายุงาน สถานที่ตั้งของโรงเรียน ตำแหน่งหน้าที่
2. ตัวแปรสถานการณ์แวดล้อม ได้แก่ สถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง ที่พักอยู่ในพื้นที่เสี่ยง สถานที่พักและที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง
3. ตัวแปรวัตถุประสงค์ในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ ได้แก่ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันด้วยการดูแลความปลอดภัยของตนเอง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง 6 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ บาเจาะ จะนะ เจาะไอร้อง ตากใบ ยี่งอ และ แว้ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกโรงเรียนในอำเภอบาเจาะเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเกิดสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่บ่อยครั้ง โดยครั้งที่มีความรุนแรงและสร้างความวิตกอย่างมากแก่ประชาชน คือ กรณีกองกำลังนอกกฎหมายประมาณ 50 คนแต่งกายคล้ายทหารติดอาวุธสงครามบุกโจมตีฐานปฏิบัติการทหารหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินภาคใต้ ตำบลบาระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556 เวลาประมาณ 01.30 น. เกิดการยิงต่อสู้กับฝ่ายทหาร เป็นเหตุให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบถูกยิงเสียชีวิต 16 ศพ และคาดว่ามียกพลหลบหนี ในพื้นที่ 4 ตำบลของอำเภอบาเจาะ ได้แก่ บาเจาะได้ บาระเหนือ ปะลุกาสามะ และ กายะมาตี (ชาวบาเจาะหวาดกลัว เหตุโจมตีฐานปฏิบัติการนาวิกโยธิน วอนช่วยเหลือเยียวยา, 2556)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1 คุณลักษณะทางประชากรของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เพศ ศาสนา ภูมิลำเนา อายุตัว อายุงานราชการ ตำแหน่งหน้าที่ สถานที่ตั้งของโรงเรียน

1.2 สถานการณ์แวดล้อมที่ส่งผลต่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ สถานที่ตั้ง ที่พักและที่ทำงาน จำแนกเป็น

1.2.1 สถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

1.2.2 ที่พักอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

1.2.3 สถานที่พักและที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

1.3 วัตถุประสงค์ในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ จำแนกเป็น

1.3.1 เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

1.3.2 เพื่อใช้ในการดูแลความปลอดภัยและความมั่นคงของตนเอง

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

2.1 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2.2 การประเมินสารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2.3 การใช้สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครู หมายถึง ครูของ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสังกัดภาครัฐ อำเภอบาเจาะจังหวัดนครราชสีมา

2. บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอบาเจาะจังหวัดนครราชสีมา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน
4. การใช้สารสนเทศ หมายถึง การใช้สารสนเทศของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ความถี่ในการใช้สารสนเทศ รูปแบบการใช้สารสนเทศ เวลาที่ใช้สารสนเทศ
5. การประเมินสารสนเทศ หมายถึง แนวทางที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ในการประเมินสารสนเทศที่ได้จากการแสวงหา ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศ ประโยชน์ในการสนับสนุนการตัดสินใจ
6. พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ ประเภทของสารสนเทศ ความถี่ในการแสวงหาสารสนเทศ รูปแบบการแสวงหาสารสนเทศ เวลาในการแสวงหาสารสนเทศ เนื้อหาของสารสนเทศ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตในการปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
7. สถานการณ์แวดล้อม หมายถึง พื้นที่ที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาจะต้องใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งกำหนดเป็น 3 ลักษณะ คือ สถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เสี่ยง ที่พักอยู่ในพื้นที่เสี่ยง และสถานที่ทำงานและที่พักอยู่ในพื้นที่เสี่ยง
8. วัตถุประสงค์ในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ หมายถึง เป้าหมายที่ครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ จำแนกเป็น เพื่อประโยชน์ในการการปฏิบัติงาน และ เพื่อใช้ในการดูแลความปลอดภัยและความมั่นคงของตนเอง
9. พื้นที่เสี่ยง คือ บริเวณพื้นที่หรือสถานที่ตั้งในจังหวัดนราธิวาส ที่มีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดหรือเคยเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงต่อร่างกายและทรัพย์สินของครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชน
10. สารสนเทศเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อมูล หรือ สารสนเทศที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แสวงหาและนำมาใช้เพื่อประกอบการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจในการดูแลความปลอดภัยของตนเองในโอกาสต่าง ๆ